

Perhe- ja vammaispalvelujen lautakunta 8.6.2026			
Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Kuopion alueen muihin neuvoloihin			
MAASEUTUVAIKUTUSTEN ARVIOINTI			
Asiakokonaisuus		Arviointikysymykset	Arvioitava asia: Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Kuopion alueen muihin neuvoloihin
Maaseudun palvelut			
1	Asuminen ja palveluiden saatavuus, laatu ja hinta Maaseutu on haluttu sekä pysyvän että kausiluontoisen asumisen ympäristö. Sekä pysyvä että kausiluontoinen asuminen ovat maaseutualueille taloudellisesti merkittäviä. Maaseudun väestön ikääntyminen tuo haasteita palveluiden järjestämiselle. Palveluiden saatavuus vaikuttaa suoraan ihmisten hyvinvointiin ja elämänlaatuun. Maaseudulla pitkät etäisyydet ja matkustusajat lisäävät palveluista aiheutuvia kustannuksia. Palveluita voidaan järjestää innovatiivisesti hyödyntämällä mm. liikkuvia ja sähköisiä palveluita sekä monipalvelupisteitä.	Miten uudistus vaikuttaa eri-ikäisten ihmisten mahdollisuuksiin asua tai muuttaa maaseudulle?	Palvelu säilyy saman kunnan sisällä. Ei vaikuta ihmisten mahdollisuuksiin asua tai muuttaa maaseudulle.
		Miten uudistus vaikuttaa yksityisten tai julkisten palveluiden saatavuuteen maaseudulla?	Pohjois-Savossa neuvolapalveluita tuotetaan pääasiallisesti hyvinvointialueen tuottamana. Muutos ei rajaa yksityisten palveluntuottajien mahdollisuutta tarjota palvelua.
		Miten palvelujen saatavuus muuttuu uudistuksen seurauksena maaseudulla? (esim. muutokset matka-aikoina ja -kustannuksina mitattuina)	Palvelun saatavuus paranee, koska vastaanottoaikoja on paremmin saatavilla. Siilinjärven ja Kuopion neuvolat ovat useamman terveydenhoitajan toimipisteitä ja vastaanottoaikoja on saatavilla 5 päivänä viikossa. Matka-aikaa neuvolaan saattaa perheelle tulla enemmän. Välimatka neuvolaan riippuu perheen valinnasta. Vehmersalmi on laajalle alueelle levittäytynyt ja osalla matka Kuopion Pyörön neuvolaan (Pyörönkaari 26) saattaa olla lyhyempi kuin Kuopion Päivärannan neuvolaan (Tuomikuja 4) tai Siilinjärven Vuorelan neuvolaan (Vuorantie 6). Äitiysneuvolassa käyntejä on ensimmäistä lastaan odottavalle raskausaikana 9 ja lapsen syntymän jälkeen 1-2. Uudelleen synnyttäjälle käyntejä voi olla 1-2 vähemmän. Äitiysneuvolan lääkäri sekä säännöllisen synnytyksen jälkitarkastukset toteutuvat tällä hetkellä Kuopion kaupunkialueen neuvoloissa; Keskustan neuvola (Tulliportinkatu 15) tai Pyörön neuvola (Pyörönkaari 26).

Neurolakäynnit on tiheimmillään lapsen ollessa alle yksi vuotias. Tuolloin neuvolaan tulee 10 käyntiä (tarkastusrungon mukaisesti + yksi lisäkäynti). Arvio kilometreistä on laskettu Vehmersalmen neuvolasta seuraaviin asiointipaikkoihin:

1) Riistaveden neuvola: 28 kilometriä

Arvio edestakaisen käynnin kuluista Vehmersalmen neuvolasta Riistavedelle alle yksi vuotiaan lapsen osalta: $28 \text{ km} \times 2 = 56 \text{ km}$ * 2,10€ bensiinin hinta. Keskivertokulutus bensakäyttöisellä autolla noin 6 litraa / 100km. Yhden edestakaisen käynnin hinta 7,06 euroa. Edellyttäen, että perheen ajama matka on 56 kilometriä. Tämän laskelman perusteella alle vuoden ikäisen lapsen käynnit tulevat arviolta kustantamaan perheelle 70,60 euroa. Lapsen 18kk (1,5v) neurolakäynnin jälkeen määräaikaistarkastukset toteutuvat kerran vuodessa. Kuluerä perheelle 7,06euroa / määräaikaistarkastus.

		2) Vuorelan neuvola: 40 kilometriä Arvio edestakaisen käynnin kuluista Vehmersalmen neuvolasta Vuorelaan alle yksi vuotiaan lapsen osalta: $40 \text{ km} \times 2 = 80 \text{ km}^*$ 2,10€ bensiinin hinta. Keskivertokulutus bensakäyttöisellä autolla noin 6 litraa / 100km. Yhden edestakaisen käynnin hinta 10,08 euroa. Edellyttäen, että perheen ajama edestakainen matka on 80 kilometriä. Tämän laskelman perusteella alle vuoden ikäisen lapsen käynnit tulevat arviolta kustantamaan perheelle 100,80 euroa. Lapsen 18kk (1,5v) neuvolakäynnin jälkeen määräaikaistarkastukset toteutuvat kerran vuodessa. Kuluerä perheelle 10,08euroa / määräaikaistarkastus. 3) Päivärannan neuvola: 45 kilometriä Arvio edestakaisen käynnin kuluista Vehmersalmen neuvolasta Päivärantaan alle yksi vuotiaan lapsen osalta: $45 \text{ km} \times 2 = 90 \text{ km}^*$ 2,10€ bensiinin hinta. Keskivertokulutus bensakäyttöisellä autolla noin 6 litraa / 100km. Yhden edestakaisen käynnin hinta 11,34 euroa. Edellyttäen, että perheen ajama edestakainen matka on 90 kilometriä. Tämän laskelman perusteella alle vuoden ikäisen lapsen käynnit tulevat arviolta kustantamaan perheelle 113,40 euroa. Lapsen 18kk (1,5v) neuvolakäynnin jälkeen määräaikaistarkastukset toteutuvat kerran vuodessa. Kuluerä perheelle 11,34 euroa / määräaikaistarkastus.
	Miten uudistuksessa huomioidaan julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuus (ennaltaehkäisevien) palvelujen tuottamisessa?	Ei merkitystä, palvelu säilyy edelleen saman kunnan sisällä ja perhekeskusverkostotoiminta säilyy myös ennallaan (neuvola, ja muut perhepalvelut, varhaiskasvatus, järjestöt ja seurakunta toimivat verkostomaisena kokonaisuutena yhdessä).
2	Saavutettavuus, yhteydet ja infrastruktuuri Pitkät etäisyydet ovat maaseudulle tyypillinen piirre. Toimiva infrastruktuuri (esim. laajakaista, tiet) ja yhteydet ovat välttämätön edellytys asua ja työskennellä maaseudulla. Saavutettavuus on keskeinen asia niin maaseudun asukkaille kuin vierailijoillekin. Loma-asukkaat, harrastajat ja	Miten uudistus vaikuttaa palveluiden saavutettavuuteen? Osalle perheistä äitiys- ja/tai lastenneuvolapalveluiden saavutettavuus voi väheksyä. Neuvolaan tulo voi vaatia perheeltä enemmän suunnitelmallisuutta jos perheellä on käytössä esim. vain yksi auto tai ei autoa ollenkaan. Mikäli kunta haluaa panostaa lapsiperheiden liikkuvuuden tukemiseen, voi yksi vaihtoehto olla, että kunta pohtii julkisen liikenteen lisäämisen vaihtoehtoja.

	matkailijat tukevat maaseutuyhteisöjen elinvoimaisuutta ja elinkeinoja. Liikennekaarella tavoitellaan uudenlaista liikennejärjestelmää, jossa mm. eri kuljetustarpeita yhdistetään (lähilogistiikka).	Miten uudistus vaikuttaa infrastruktuuriin (esim. laajakaista, tiet) määrään ja laatuun? Miten uudistus vaikuttaa liikennejärjestelmän kehittämiseen?	Tieliikenne Siilinjärven ja Kuopion neuvoloihin on hyvä. Esitetyllä muutoksella ei ennakoituja vaikutuksia liikennejärjestämisen kehittämiseen.
Maaseudun elinvoima			
3	Elinkeinot, yrittäjyys ja työ Monipuolinen elinkeinorakenne ja monimuotoinen yrittäjyys ovat maaseudulla tärkeitä, sillä ne tarjoavat laajemmat toimeentulomahdollisuudet. Maaseutualueilla sijaitsee 40 % yrityksistä. Pääosa näistä on mikroyrityksiä. Joustavien työnteon mahdollisuuksien (esim. etätö, töiden yhdistelmät, monialayrittäjyys, kausityöt) merkitys korostuu maaseudulla. Väestön ikääntyminen ja toisaalta työpaikkojen puute koskettavat maaseutua voimakkaasti,	Miten uudistus vaikuttaa maaseudun elinkeinotoimintaan ja yrittäjyyteen? Miten uudistus vaikuttaa julkisen sektorin toimintaan ja kilpailukykyyn maaseudun näkökulmasta? Miten uudistus vaikuttaa maaseudun työpaikkojen määrään? Miten uudistus vaikuttaa osaavan työvoiman saatavuuteen?	Muutosesityksellä voi olla välillisiä vaikutuksia Vehmersalmen elinkeinon, yrittäjyyteen ja työhön. Mikäli perheet yhdistävät neuvolakäynteihin asiointia Kuopion keskustassa tai suuremmissa kauppakeskityksissä, voi tämä osaltaan vähentää paikallisten kauppajen asiakasvirtoja. Toisaalta muutos avaa myös mahdollisuuksia tarkastella Vehmersalmen elinvoimaa uudesta näkökulmasta. Paikallisten palveluiden merkitys korostuu entisestään, ja alueella voidaan kehittää vetovoimatekijöitä, jotka tukevat arjen sujuvuutta ja houkuttelevuutta lapsiperheille. Samalla neuvolapalveluiden kytkeytyminen laajempaan palveluverkkoon Kuopion alueella voi vahvistaa perheiden palvelukokonaisuutta ja tukea heidän arkeaan monipuolisemmin.
4	Osaaminen Maaseutu tarvitsee menestyäkseen osaamista. Maaseudun osaamista kehittävät ja kokoavat monet eri tahot, kuten esim. lukiot, ammatilliset oppilaitokset, maakuntien korkeakoulut ja neuvontajärjestöt. Maaseudulla tarvitaan eri tahojen yhteistyötä alueen osaamisen ja elinkeinojen vahvistamisessa.	Miten uudistus vaikuttaa maaseudun vahvuuksien hyödyntämiseen? Miten uudistus vaikuttaa maaseudun kilpailukykyyn asukkaista, työntekijöistä, yrittäjistä tai vapaa-ajan viettäjästä?	Neuvolapalveluiden yhdistäminen saattaa heikentää Vehmersalmen vetovoimaisuutteen esimerkiksi positiivisen muuttoliikenteen osalta. Päätöksellä on tasapuolinen vaikutus myös Vehmersalmessa vapaa-aikaa viettävien (esim. mökkiläisten) neuvolapalveluiden tarpeeseen. Tilapäinen neuvolapalvelujen tarve mökkiläiselle osoitetaan lähimpään neuvolaan esimerkiksi Riistavedelle, Vuorelaan tai Kuopion Päivärantaan. Päätös turvaa neuvolapalveluiden laadun.

5	Vahvuudet ja vetovoimatekijät Maaseudulla on runsaasti vahvuuksia ja vetovoimatekijöitä. Niitä ovat mm. luonnonvarat, luonnon- ja kulttuurimaisemat sekä -ympäristöt, biodiversiteetti, tila, puhtaus ja hiljaisuus. Niiden varaan voidaan rakentaa elinkeinotoimintaa ja työpaikkoja sekä tehdä maaseudusta kilpailukykyinen ja houkutteleva asumisen, työskentelyn, yrittämisen, lomailun ja vapaa ajanvieton ympäristö.	Miten uudistus vaikuttaa maaseudun vahvuuksien hyödyntämiseen? Miten uudistus vaikuttaa maaseudun kilpailukykyyn asukkaista, työntekijöistä, yrittäjistä tai vapaa-ajan viettäjistä?	Neuvolapalveluiden yhdistäminen saattaa heikentää Vehmersalmen vetovoimaisuutteen esimerkiksi positiivisen muuttoliikenteen osalta.
Maaseudun demokratia			
6	Yhteisöllisyys, sosiaalinen pääoma ja kansalaisten osallistuminen Maaseudulla yhteisöllisyys on tärkeää sekä sosiaalisesti että toiminnallisesti. Sosiaaliset verkostot edistävät sekä yksilön hyvinvointia että taloudellista toimintaa. Asukkaiden osallistuminen ja paikallinen kehittämistyö ovat tärkeitä, sillä ne antavat ihmisille mahdollisuuden vaikuttaa oman alueensa elinvoimaan ja tulevaisuuteen.	Miten uudistus vaikuttaa yhteisöllisyyteen tai sosiaaliseen pääomaan maaseudulla? Miten uudistus vaikuttaa paikallisjärjestöjen tai kansalais- ja työväenopistojen toimintaan tai toimintaedellytyksiin maaseudulla? Miten uudistus vaikuttaa kansalaisten osallistumismahdollisuuksiin maaseudulla? Miten uudistus vaikuttaa paikallisen kehittämistyön edellytyksiin?	Toimipisteessä asioivien asiakkaiden määrän lisääntyessä, on mahdollista, että perheet verkostoituvat aikaisempaa paremmin samassa elämäntilanteessa olevien perheiden kanssa. Riskinä toki on, että perheiden kiinnittyminen omaan lähiyhteisöön saattaa heikentyä.

7	Yhteenveto ja johtopäätökset	Neuvolapalvelu säilyy saman kunnan alueella ja osana nykyistä perhekeskusverkostoa, eikä muutos rajoita mahdollisten yksityisten palveluntuottajien toimintaa. Palvelun saatavuus paranee, koska isommissa neuvoloissa on enemmän vastaanottoaikoja ja käyntejä tarjolla viitenä päivänä viikossa. Maaseutuvaikutukset ovat pääosin neutraalit, mutta paikallisesti kaksijakoiset: Myönteiset vaikutukset * Palvelun jatkuvuus ja laatu turvataan kunnan sisällä * Saatavuus (aikojen saanti) paranee * Henkilöstön työhyvinvointi ja pysyvyys ja saatavuus voivat vahvistua * Perheiden kohtaamiset ja vertaistuki voivat lisääntyä Kielteiset tai riskivaikutukset * Osalla perheistä saavutettavuus heikkenee (pidemmät välimatkat, autoriippuvuus) * Erityisesti yhden auton tai autottomien perheiden arki vaikeutuu * Riskinä paikallisyhteisöön kiinnittymisen heikkeneminen * Perheille syntyy lisäkustannusta liikkumisesta
---	-------------------------------------	---

		Kokonaisarvio Muutos ei heikennä maaseudun elinvoimaa tai kilpailukykyä, mutta korostaa liikkumisen merkitystä palvelujen saavutettavuudessa. Vaikutusten tasapainottamiseksi olisi hyödyllistä kehittää liikenneratkaisuja tai muuta liikkumiseen tarvittavaa tukea. Sosiaalisesti muutos voi lisätä perheiden verkostoitumista suuremmassa toimipisteessä, mutta samalla riskinä voi olla lähiyhteisöön kiinnittymisen heikkeneminen. Osalla perheistä asiointi voi vaikeutua pidempien etäisyyksien vuoksi. Matka-aika ja kustannukset kasvavat erityisesti alle 1-vuotiaiden lasten tiheiden käyntien aikana (arviolta noin 70–113 € vuodessa valitusta asiointipaikasta riippuen). Liikkumisen haasteet korostuvat perheissä, joilla ei ole autoa tai käytössä on vain yksi auto. Julkisen liikenteen kehittäminen voisi tukea saavutettavuutta. Tieliikenne muihin neuvoloihin toimii hyvin, eikä muutoksella ole suoria vaikutuksia liikennejärjestelyihin. Muutos voi heikentää Vehmersalmen vetovoimaa ja vaikuttaa paikallisiin palveluihin, jos asiointi suuntautuu enemmän Kuopioon. Tämä voi näkyä esimerkiksi paikallisten kauppojen kysynnässä. Palveluiden keskittäminen turvaa neuvolapalveluiden laadun. Sosiaalisesti muutos voi lisätä perheiden verkostoitumista suuremmissa toimipisteissä, mutta samalla riskinä on lähiyhteisöön kiinnittymisen heikkeneminen.
Lähteet	Kuntaliitto Maaseutuvaikuttavuuden arviointi Maa- ja metsätalousministeriö Maaseutuvaikutusten arviointi	